שלא נתנה שבת לדחות [וסיפא נתנה שבת לדחות אצלו] הכא הרי נתנה שבת לדחות אצל קרבן ציבור א"ל רב אשי לרב כהנא הכא נמי הרי נתנה שבת לדחות אצל תינוקות דעלמא א"ל לגבי דהאי גברא מידת לא איתיהיב: ושאר כל הזבחים ששחטן לשום פסח אם אינן ראויין חייב ואם ראויין רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר: מאן תנא דשני ליה בין ראויין לשאינן ראויין ר' שמעון היא דתניא [א]אחד הזבחים הראויין ואחד זבחים שאינן ראויין וכן השוחט לשם אימורי ציבור פטור דברי ר' מאיר א"ר שמעון לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על שאינן ראויין שחייב על מה נחלקו על הראויין שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר אמר רב ביבי אמר רבי אלעזר פוטר היה רבי מאיר אפי' עגל של זבחי שלמים ששחטו לשום הפסח א"ל רבי זירא לרב ביבי והאמר רבי יוחנן מודה היה רבי מאיר בבעלי מומין א"ל בבעלי מומין לא טריד בהו והאי טריד ביה בעא מיניה רבא מרב נחמן חולין לשום פסח מאי לי א"ר מאיר אמר ליה פוטר היה ר' מאיר אפילו חולין לשום פסח והא"ר יוחנן מודה היה ר"מ בבעלי מומין בעלי מומין לא מיחלפי הני מיחלפי וטעמא דרבי מאיר משום איחלופי ולא איחלופי והאמר רב ביבי א"ר אלעזר פוטר היה ר' מאיר אפי' עגל של זבחי שלמים ששחטו לשום הפסח אלמא טעמא דר"מ משום דטריד א"ל טריד אע"ג דלא מחלף מחלף אע"ג דלא טריד לאפוקי בעלי מומין דלא איחלופי מחלף ולא מטריד טריד יתיב ר' זירא ורבי שמואל בר רב יצחק אקילעא דר' שמואל בר רב יצחק ויתבי וקא אמרי א"ר שמעון בן לקיש [א]נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי ואכלו חייב ור' יוחנן אמר [ב]אשתו נדה בעל חייב [ג]יבמתו נדה בעל פטור איכא דאמרי כ"ש בההיא דמחייב דלא עשה מצוה איכא דאמרי בההיא פטור מאי טעמא התם הוא דה"ל לשיולי אבל הכא דלא ה"ל לשיולי לא ור' יוחנן מאי שנא יבמתו דקא עביד מצוה אשתו נמי קא עביד מצוה באשתו מעוברת והא איכא שמחת עונה שלא בשעת עונתה והאמר רבא [ג]חייב אדם לשמח אשתו בדבר מצוה סמוך לווסתה אי הכי אפי' יבמתו נמי יבמתו [ג]בזיז מינה אשתו לא בזיז מינה ור' יוחנן כמאן אילימא כרבי יוסי [ד]דתנן רבי יוסי אומר [ד]יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור מפני שהוציא ברשות דילמא שאני התם דזמנו בהול ואלא רבי יהושע דזבחים דילמא התם נמי זמנו בהול ואלא כרבי יהושע דתינוקות התם נמי זמנו בהול ואלא כרבי יהושע דתרומה [ו]דתנן [ה]היה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ר' יהושע פוטר דילמא כדרב ביבי בר אביי דאמר רב ביבי בר אביי בתרומה בערב הפסח דזמנה בהול אי נמי שאני תרומה דאיקרי עבודה ועבודה רחמנא אכשר [ז]דתנן היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה [ז]כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין ור' יהושע מכשיר ואמרינן [ח]מ"ט דר' יהושע [ט]דכתיב [י]ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה ותרומה היכא איקרי עבודה דתניא מעשה בר' טרפון שלא בא אמש לביהמ"ד לשחרית מצאו רבן גמליאל אמר לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש אמר לו עבודה עבדתי אמר לו כל דבריך אינן אלא דברי תימה וכי עבודה בזמן הזה מנין אמר לו הרי הוא אומר

עבודת

ואחד זבחים שאינן ראויין. לפסח: **פטור.** הואיל וטריד במחשבת לבו מאז הופרשו ויודע שעליו להקריבם טועה ושוחטן לשם פסח: **על שאינן ראויין שחייב.** דלאו טועה הוא: **אפילו עגל.** דסד"א ליכא דטעי בה: **לא טריד בהו.** אין מחשבת הקרבתן בלבו עד הנה: **האי טריד ביה.** כל ימי הפרשתן בלבו ועסוק ואומר מתי אפנה ואקריבנו: **חולין לשם פסח מה לי א"ר מאיר.** כלומר מה ר' מאיר אמר לנו בו: **מודה היה ר' מאיר בבעלי מומין.** הואיל ולאו בני קרבן נינהו לא יכול לומר טועה הוא וחייב הכא נמי חולין לשם פסח יהא חייב הואיל ולאו בני קרבן נינהו: **הני מיחלפי.** חולין בקדשים מיחלפי ויכול לומר טעיתי סבור הייתי קדשים הן משום הכי פטור: **הני לא מיחלפי.** בעלי מומין בקדשים לא יכול לומר טעיתי כסבור קדשים הן משום הכי חייב: **אלמא טעמא משום טירדא.** ולאו משום איחלופי וחולין לא טריד בהקרבתן: **אקילעא.** לפני הבית כעין בית שער וקורין פורי"א: **בשפוד של צלי.** של קודש הצלוי ואכילת קדשים מצוה דכתיב (שמות כט) ואכלו אותם אשר כופר וגו': **חייב.** דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה (א) ונותר חייבים על זדונו כרת ושגגתו חטאת דכתיב (ויקרא יט) ואוכליו עונו ישא: **אשתו נדה בעל חייב.** כדמוקי לה לקמיה בסמוך לווסתה ובמעוברת דלאו מצוה היא. ולקמיה מפרש ואזיל אם חלוק הוא על ריש לקיש או מוסיף על דבריו: **כל שכן בההוא.** (ב) נותר: **דמחייב.** דאין שם לצדדין מצוה אבל הכא אע"ג דמעוברת מיהו מצות שמחת אשתו איכא: בשפוד ליכא למאן (ג) נישייליה: **ור' יוחנן מאי שנא יבמתו.** דפטור ואע"ג דהוה ליה לשיולי: **דקא עביד.** מצות יבום. בביאה ראשונה קאמר: **אשתו.** מצות פריה ורביה: **עונה.** לפי מה שהוא חמר או גמל או טייל או תלמיד כדמפרש בכתובות (דף סא:): **לשמח את אשתו.** אפילו שלא בשעת עונתה אם רואה שמתאוית לו: **ומשני בסמוך לווסתה.** דמוזהרין ישראל לפרוש מנשותיהן סמוך לזמן ווסת נדותיהן כדאמרינן בשבועות (דף יח:) והזרתם את בני ישראל (והדוה בנדתה) מכאן אזהרה לבני ישראל שיהו פורשין מנשותיהן כו': **אי הכי יבמתו נמי.** סמוך לווסתה לא רמיא מצוה עליה: **בזיז מינה.** בוש ממנה לשואלה אם סמוך לווסתה הוא: **ור' יוחנן.** דאמר פטור כמאן: **ברשות.** של מצוה שהיה טרוד בה: **דזמנה בהול.** שקבוע לה היום וטרוד בה אם לא עכשיו אימתי הולך אצל בקי ללמדו: **דזבחים.** דפטור במתני' בשוחט לשם פסח משום דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה: **זמנו.** של פסח בהול הוא היום למהר פן יעבור זמנו: **בן גרושה.** כהן חלל זר גמור הוא דכתיב בכהן הנושא גרושה (ויקרא כא) לא יחלל זרעו שמחללו מדין כהונה: **קרן וחומש.** שהרי אכלה שוגג: **ור' יהושע פוטר.** שטעה בדבר מצוה: **דאיקרי עבודה.** אכילתה כדלקמן: **ועבודה.** של חלל בשוגג רחמנא אכשרה דתנן כו': **ברך ה' חילו.** בכהנים כתיב ישימו קטורה באפך וגו' וסמיך ליה ברך ה' חילו חללים שבו: **אמש.** בערב:

עבודת

באשתו נמי קא עביד מצוה. ובסמוך נמי פריך והא איכא שמחת עונה ותימה הא באשתו נדה קיימינן דליכא מצוה ולא שמחת עונה ואומר ר"י דפריך אליבא בתרא דפוטר טעה בדבר מצוה אע"פ שלא עשה מצוה הלכך פריך והא איכא (ד) שמחה וטעה בדבר מצוה ומסיק דהוה ליה לשיולי:

סמוך לווסתה. אין לפרש דיודע שהוא סמוך לווסתה ומספקא ליה אם נדה גמורה היא אם לאו דא"כ ביבמתו אמאי פטור כיון דיודע שהוא סמוך לווסתה וסמוך לווסתה דאורייתא דנפקא לן מוהזהרתם את בני ישראל אלא יש לפרש שאינו יודע אם הוא סמוך לווסתה אם לאו דהוה ליה לשיולה כיון שאינו יודע והא דאמר בפ"ב דנדה (דף טו.) דכל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן היינו כשיודע שלא הגיע זמן ווסתה דלא חיישינן שמא שינתה ווסתה וה"ה דהוה מצי למימר שאינו יודע אם היא נדה גמורה או לאו אלא נקט לאפילו יודע שאינה נדה כיון דמספקא ליה אם הוא סמוך לווסתה באשתו חייב ומיהו הוה מצי לאשמעינן במספקא ליה אם היא נדה גמורה ואפי' הכי ביבמתו פטור:

לדברי

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה טו:
מד ב שם הלכה ח:
מה ג מיי' פ"ה מהל' דעות הל' ד סמג לאוין קס טוש"ע א"ח סימן רמ סעיף א:
מו ד מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה י:
מז ה מיי' פ"י מהל' תרומות הלכה יג:
מח ו מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הל' י:

◆

רבינו חננאל

דהא לית ליה הכא דחייה לשבת כלל, דהא ליכא הכא תורת מילה כלל בשבת, כי הדר מהיל ליה להאיך דבערב שבת בשבת, לא טועה בדבר מצוה הוא, ולא נתנה שבת להדחות היום כלל לגבי האי גברא לפיכך חייב. אבל אימורי צבור ליכא למימר הכי, אלא אפי' טעה והקריב כמה בערב שבת (לקרבן שבת) אפי' הכי חייב בשבת להקריב חובות של שבת לעולם, וכיון דניתנה שבת לידחות אמרינן טעה בדבר מצוה פטור. **מתני'** אם אינן ראויין לפסח אותן הזבחים ששחט בשבת לשם פסח חייב, ואם הן ראויין ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. אוקימנא לרבי שמעון דתאני לא נחלקו רבי אליעזר ור' יהושע על שאינן ראויין שחייב. על מה נחלקו על הראויין שר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. אבל ר' מאיר בין ראויין בין אינן ראויין פוטר. וכן השוחט לשם אימורי צבור לשם תמידין ומוספין לשם קדשים אחרים בשבת. פוטר היה ר"מ ואפי' בעגל של זבחי שלמים ששחטו לשם פסח ואפי' אם שחט חולין לשם פסח, פוטר רבי מאיר, ורבי מאיר תרתי אית ליה, משום דמיחלף ומשום דטריד, אבל אם שחט בעל מום לשם פסח ודאי חייב. הילכך עגל של זבחי שלמים אע"ג דלא מיחלף עגל בכבש טריד ביה דהוא קדשים ובעי אקרוביה. חולין לשם פסח כלומר כבש של חולין לשם כבש של פסח מיחלף הלכך פטור, לאפוקי בעלי מומין שנפסלו מהקרבה דלא טריד להו ומיחלף לא מיחלפי. יתיב ר' זירא ור' שמואל בר רב יצחק וקאמרי ריש לקיש נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי ואכלו חייב. ור' יוחנן אמר אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה יבם פטור. איכא דאמרי אם באשתו שעשה מצוה חייב ר' יוחנן, כל שכן בנותר דמחייב ר' יוחנן דהא לא עשה מצוה כלל. איכא דאמרי לא מחייב באשתו אלא משום דהוה ליה לשיולי ולא שאילי אבל בנותר דלית ליה למאן דשאיל פטור ופליג על ריש לקיש. ואקשינן לר' יוחנן למה מחייב באשתו ופוטר ביבמתו. ושנינן יבמתו מצוה קא עביד שנאמר יבמה יבוא עליה. ביאתו על אשתו נמי מצוה היא שנאמר פרו ורבו. ושנינן באשתו מעוברת, שכבר נתקיימה מצות פריה ורביה. והא איכא מצות עונה שנאמר שובו לכם לאהליכם. ושנינן שלא בשמחת עונה. כלומר זו הביאה זולתי העונה האמורה בתורה כדתנן בכתובות פרק אע"פ שהעונה האמורה בתורה הטיילין בכל יום וכו'. והאמר רבא חייב אדם לשמח את אשתו בדבר מצוה. ודחינן זו הביאה בזמן שבא עליה בעת שחייב להתרחק ממנה והוא בסמוך לוסתה. דקי"ל חייבין ישראל להיות מתפרשין מנשותיהן סמוך

רבינו חננאל (המשך)

לווסתן. שנאמר והזרתם את בני ישראל. ואקשינן ויבמתו למה הוא פוטר היה לו לשאול אותה. ושנינן בזיז מינה. כלומר כמו מתבייש הוא לשאול אותה בענין הזה, דהא לא גייסא ביה עדיין. ואמרינן ר' יוחנן דאמר טעה בדבר מצוה כי האי גוונא פטור כמאן, אי כר' יוסי דלולב, דלמא שאני התם דזמנו בהול, שאם לא יטלנו היום עובר זמנו. וכן ר' יהושע דתינוקות, התם נמי משום דזמנו בהול. אבל ביבמתו דהוא יכול לקיומי הא מצוה וליום מחר, אינו בהול הוה ליה לשיולי ולא שאיל חייב. [נ"א: אבל ביבמתו דיכיל לקיומי מצוה למחר וליומא דא הוה ליה לשיולי, לא שייל חייב], וכן ר' יהושע דזבחים נמי זמנו בהול. אלא ר' יהושע דתרומה דפטור בזמן שנמצא בן גרושה או בן חלוצה, דלמא בתרומות חמץ בערב הפסח דזמנה בהול. אי נמי משום דאכילת תרומה נקראת עבודה כרבי טרפון דתני עבודת מתנה אתן את כהונתכם, עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת בית המקדש, ועבודת בן גרושה או בן חלוצה רחמנא אכשרה דתניא היה מקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה כל קרבנות שהקריב פסולין ור' יהושע מכשיר. מאי טעמא דכתיב ברך ה' חילו, אפי' חולין שבו פועל ידיו תרצה.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ה ה"ד], ב) מסכת כלה, ג) [גי' הערוך בערך ס מיון], ד) סוכה דף מג., ה) תרומות פ"ח [מ"א] יבמות דף לג., ו) תרומות פ"ח מ"א מכות יא:, ז) [ר"א אומר כל הקרבנות כו'], ח) [עי' מכות יב.], ט) קדושין דף סו:, י) [ויקרא טו].

◆

תורה אור השלם

א. בָּרֵךְ יְיָ חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן יְקוּמוּן: דברים לג יא

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חייב וכו' מצוה דנותר: (ב) שם ד"ה כל שכן כההיא דנותר: (ג) שם ד"ה בשפוד ליכא מאן דנישייליה: (ד) תוס' ד"ה באשתו וכו' והא איכא שמחת עונה וטעה:

◆

גליון הש"ס

גמרא יבמתו נדה בעל. עי' יבמות כ ע"א תוספות ד"ה ואתוי אשתו:

◆

לעזי רש"י

פורי"א. אכסדרה.

◆

מוסף רש"י

פטור מפני שהוציא ברשות. ברשות מצוה שהיה טרוד במצוה ומחשב ועסוק וממהר לעשותה ומתוך כך טעה ושכח שהוא שבת, וקסבר ר' יוסי טעה בדבר מצוה ושגג בדבר כרת פטור מקרבן (סוכה מא.). **ברך ה' חילו.** חללין שבו, חללין שבשבט לוי, דקרא בשבט לוי כתיב (קדושין סו:).